

สภาประชาสังคมไทย Thai CSO

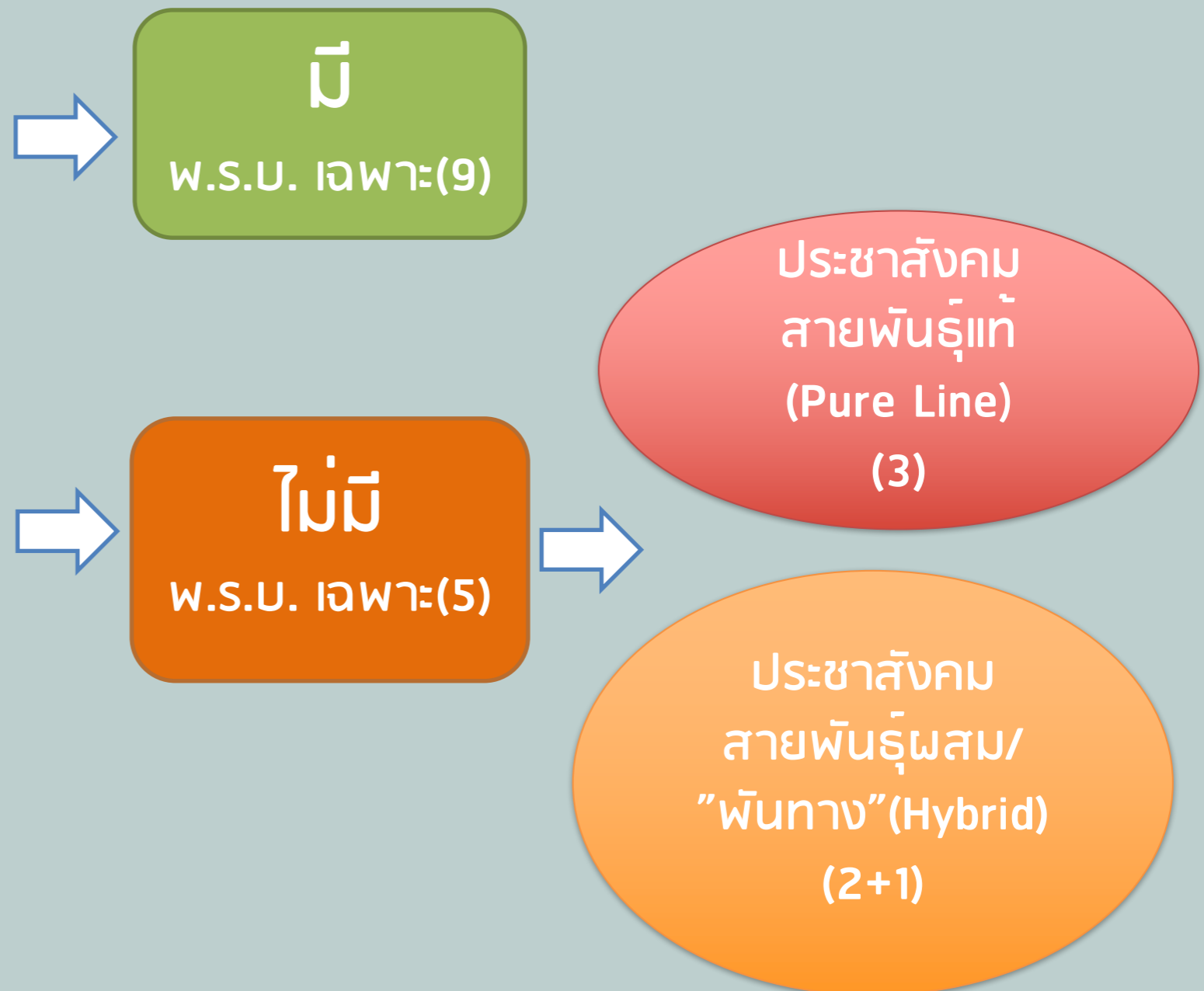
การเสริมสร้างความเป็นสถาบันตัวแทน
ของภาคประชาสังคมที่หลากหลายในประเทศไทย

พลเดช ปิ่นประทีป, 21 มีนาคม 2563

การศึกษาเปรียบเทียบ

ระหว่างองค์กรที่เป็นกลไกสนับสนุนการมีส่วนร่วมรูปแบบต่างๆ

- 1.สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- 2.สภาองค์กรชุมชน
- 3.สภาเกษตรกรแห่งชาติ
- 4.สภาประชาสังคมชายแดนใต้
- 5.สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัด
แห่งประเทศไทย
- 6.สภาการพยาบาล
- 7.คุรุสภา
- 8.สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ
- 9.สหพันธ์แรงงาน
- 10.สภาผู้สูงอายุแห่งชาติ
- 11.แพทยสภา
- 12.สภานายความในพระบรม
ราชูปถัมภ์
- 13.สมาชิชาสุขภาพแห่งชาติ
- 14.สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคร

ความจำเป็นในการ จัดตั้งสภาประชาสังคม

01

เป้าหมาย SDGs 17

เป้าหมาย SDGs 17 คาดหวังว่าภาคประชาสังคมและกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกๆ เรื่อง แต่ประเทศไทยในปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในด้านการส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรภาคประชาสังคม ให้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา กับภาครัฐ

02

“พันทาง” (Hybrid) กับ “พันธุ์แท้” (Pure Line)

เปรียบเทียบกับองค์กรในภาครัฐกิจ เช่น สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคาร สภาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือเปรียบเทียบกับองค์กรสาขาวิชาชีพหรือสมาคมที่มีการจัดตั้งโดยมี พ.ร.บ. เฉพาะรองรับ หรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นภาคประชาสังคมแบบ “พันทาง” (Hybrid) ทั้งหลาย ก็จะต้องเห็นชัดเจนว่านับวันองค์กรภาคประชาสังคม โดยเฉพาะที่เป็น “สายพันธุ์แท้” (Pure Line) จะยิ่งถูกกัดกิน ทำให้เกิดช่องว่าง ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่

03

ความแตกต่างหลากหลาย

ในสภาพความเป็นจริง องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยมีความแตกต่างหลากหลายเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ภารกิจ แนวคิดทฤษฎี อุดมการณ์ความเชื่อ ตลอดจนแนวทางการทำงาน ฯลฯ นอกจากนี้ยังขาดแคลนกลไกที่จะทำหน้าที่สนับสนุนและบริหารจัดการให้เกิดการรวมตัวกันให้เป็นเอกภาพ

04

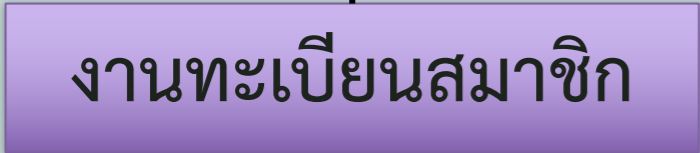
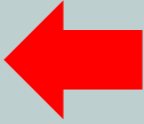
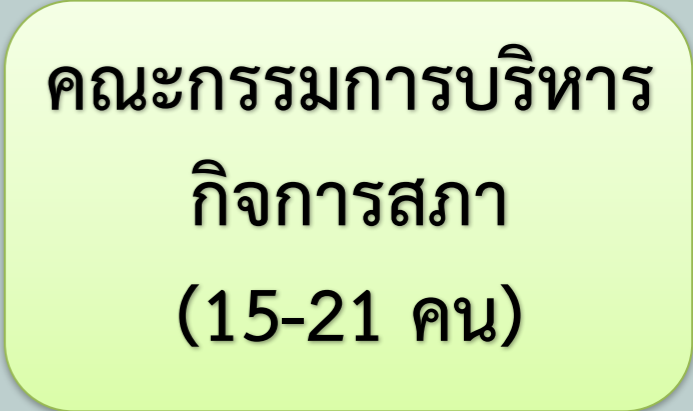
สถาบันที่เป็นตัวกลางและเป็นตัวแทน

เพื่อแก้ปัญหาข้อจำกัดดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนารูปแบบและกลไกที่เหมาะสม สำหรับเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมทุกรูปแบบ เพื่อให้มีสถาบันที่เป็นตัวกลางและเป็นตัวแทนในการติดต่อประสานงานและประสานความร่วมมือกับภาครัฐและภาครัฐกิจ ในระดับต่างๆ

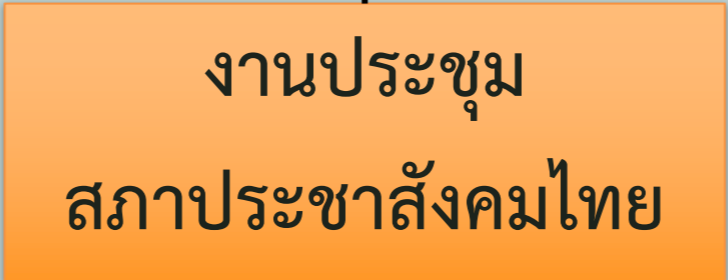
องค์กรสมาชิก 5 ประเภท

เชิงพื้นที่ (จังหวัด/ภาค)
เชิงประเด็น

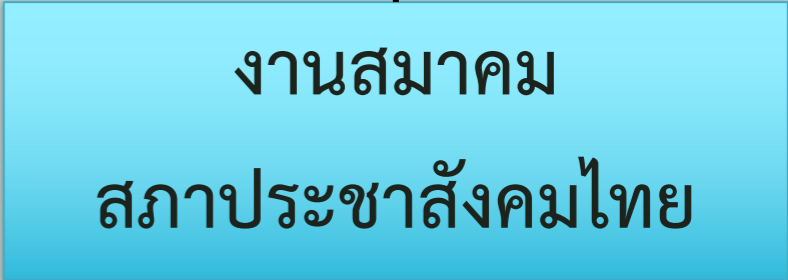
1. องค์กรเครือข่าย CBOs
2. องค์กรเครือข่าย NGOs
3. องค์กรเครือข่าย อปท.
4. องค์กรเครือข่ายวิชาชีพ
5. องค์กรเครือข่ายกลุ่มอาชีพ

- การรับสมัคร
- การพิจารณารับรอง
- การออกบัตรสมาชิก
- การหมดอายุ
- การต่ออายุ
- ระบบฐานทะเบียน

- ประชุมสามัญประจำปี
- ประชุมวิสามัญ

- สนับสนุนงานเลขานุการกิจของสภาประชาสังคม
- ระบบฐานข้อมูลกลางและ Big Data
- การหารายได้/การเงินการบัญชี
- กิจกรรมสมาชิกสัมพันธ์และการสื่อสาร

องค์กรภาคประชาสังคม

องค์กรภาคประชาสังคม หมายถึง กลุ่มหรือองค์กรซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ด้านพัฒนาสังคมและไม่แสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน โดยที่ไม่ได้เป็นหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะมิใช่สถานะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ตาม แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงนิติบุคคล องค์กร หรือคณะบุคคลที่จัดตั้งหรือดำเนินการโดยพรรคการเมือง หรือดำเนินกิจกรรมในลักษณะเป็นการแสวงหาอำนาจรัฐ หรือเอื้อประโยชน์ต่อพรรคการเมือง ตัวอย่างเช่น องค์กรหรือสถานสาธารณกุศลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรชุมชน ฯลฯ

(ที่มา : ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมองค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. 2558)

สภาประชาสังคมไทย

- ✓ เป็นองค์กรกลางซึ่งเกิดขึ้นจากการจัดตั้งกันเองของภาคีเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทย
- ✓ เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานระหว่างสมาชิกและเป็นจุดเชื่อมโยงกับภาครัฐ ในการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศและสังคมไทยอย่างยั่งยืน

5) ด้านความเป็นตัวแทนขององค์กรภาคี

กรณีหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดหรือหน่วยงานระดับพื้นที่ประสงค์จะสรรหาตัวแทนภาคประชาสังคม เข้าไปร่วมเป็นกรรมการขับเคลื่อนภารกิจการพัฒนาแบบ Collaboration ก็มาจะนึกถึงหน่วยงานสาขาขององค์กรสภาหรือสมาคมที่มี พ.ร.บ. เฉพาะรองรับ

4) ด้านการทำงานแบบ "ความร่วมมือ"

องค์กรประชาสังคมแบบ "พันทาง" (Hybrid) มักจะได้รับโอกาสก่อนพวกองค์กรภาคประชาสังคมแบบ "พันธุ์แท้" (Pure Line) ด้านหนึ่งเป็นเพราะเป็นที่รู้จักมักคุ้นมีชื่อเสียงเป็นที่จดจำ

3) ด้านลักษณะเฉพาะขององค์กร

“พันทาง” หรือ “พันธุ์ผสม” (Hybrid) คือ องค์กรสภาหรือสมาคมที่มีลักษณะกึ่งภาครัฐและภาคเอกชน
"พันธุ์แท้" (Pure Line) คือ ทำงานแบบอิสระและโดดเดี่ยว ต้องพึ่งตนเองในด้านการเงิน และการบริหารจัดการ

1) ด้านสถานภาพองค์กร

- ✓ มีจำนวน 9 องค์กร ที่มี พ.ร.บ. หรือกฎหมายรองรับ ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, สภาองค์กรชุมชน, สภาเกษตรกรแห่งชาติ, สภาการพยาบาล, ครูสภา, แพทยสภา, สภานายความ, สมัชชาสุขภาพแห่งชาติและสมาคมผู้สูงอายุแห่งชาติ
- ✓ มีจำนวน 5 องค์กร ที่มีการรวมกลุ่มการจัดตั้งกันเอง ได้แก่ สภาประชาสังคมชายแดนใต้, สภาการหนังสือพิมพ์, สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย, สมาคมสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค และสมาพันธ์แรงงาน

2) ด้านความเป็นนิติบุคคล และการสนับสนุนจากภาครัฐ

องค์กรที่มี พ.ร.บ. หรือกฎหมายรองรับ จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ
องค์กรที่มีการรวมกลุ่มการจัดตั้งกันเองนั้นจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

สภาประชาสังคมไทย

- ✓ ชื่อภาษาไทย สภาประชาสังคมไทย
- ✓ ชื่อภาษาอังกฤษ
  - ✓ Council of Thailand Civil Society Organizations
- ✓ ชื่อย่อ Thai CSO
- ✓ Logo ...
- ✓ นิติบุคคล/ที่อยู่ติดต่อ ....สมาคมสภาประชาสังคมไทย เลขที่....

วัตถุประสงค์ของสภาประชาสังคมไทย

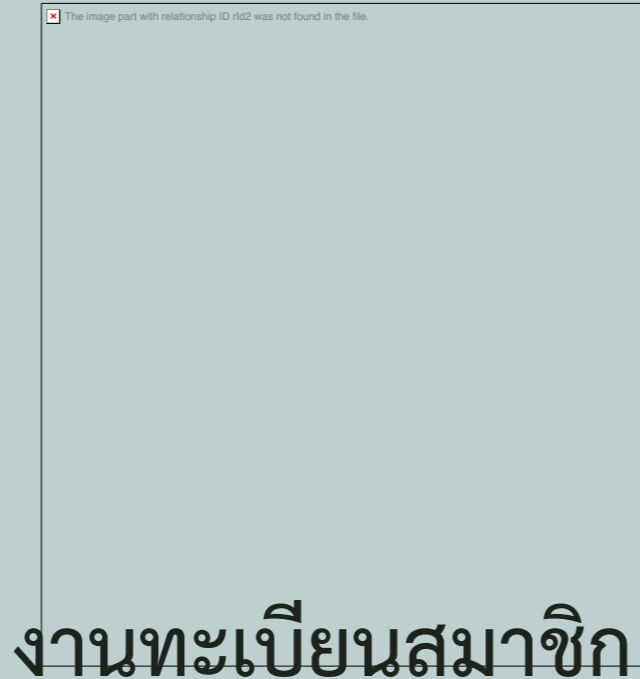
สภาประชาสังคมไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์กลไกที่สามารถเป็นตัวกลาง และเป็นจุดเชื่อมโยงในการทำงานแบบสานพลัง ระหว่างองค์กรภาคประชาสังคมที่หลากหลาย ให้เข้ามาร่วมกันเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศและสังคมไทยอย่างยั่งยืน

ภารกิจของสภา ประชาสังคมไทย

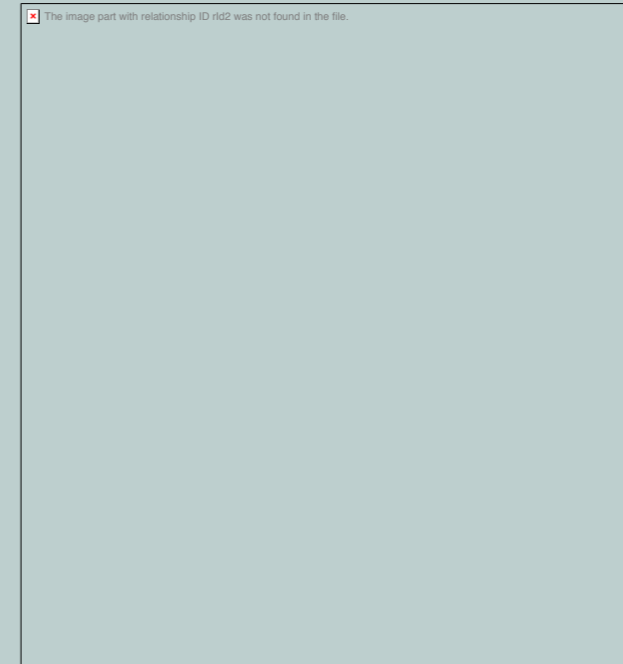

สภาประชาสังคมไทย

จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญ
ประจำปี อย่างน้อยปีละครั้ง และ
จัดให้มีการประชุมวิสามัญตามความ
จำเป็นของสถานการณ์ หรือตาม
ดุลพินิจของคณะกรรมการ

ดำเนินการจัดทำระเบียบข้อบังคับ
กำหนดประเภทและคุณสมบัติของ
สมาชิกสภาประชาสังคมไทย การรับ
สมัคร การพิจารณารับรองสถานะ
การออกบัตรสมาชิก การต่ออายุ
สมาชิก และจัดทำระบบฐานข้อมูล
ทะเบียนสมาชิก

งานสมาคมสภา ประชาสังคมไทย

จัดให้มีสมาคมสภาประชาสังคมเป็นนิติ
บุคคล เพื่อเป็นกลไกสำนักงาน
เลขานุการกิจการของสภาประชาสังคม
รวมทั้งดูแลงานระบบฐานข้อมูลกลาง
และ Big Data การจัดทำรายได้และ
งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน
การเงิน-บัญชี กิจกรรมสมาชิกสัมพันธ์
และการติดต่อสื่อสาร

สมาชิกสภาประชาชนสังคมไทย

สมาชิกสภาประชาชนสังคมไทย ได้แก่ องค์กรเครือข่ายในเชิงประเด็นหรือเชิงพื้นที่ ซึ่งมีสถานะความเป็นนิติบุคคล หรือมีกฎหมายเฉพาะรองรับ องค์กรเครือข่ายที่เป็นสมาชิกสภาประชาชนสังคมไทย มี 5 ประเภท ประกอบด้วย

1. เครือข่ายองค์กรชุมชนฐานราก (Community Based Organizations : CBOs)
2. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน (Non Government Organizations : NGOs)
3. เครือข่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Administration Organizations : LAOs)
4. เครือข่ายองค์กรวิชาชีพ (Professional Organizations)
5. เครือข่ายกลุ่มอาชีพ (Occupational and livelihood Organizations)

สมาชิกสภาประชาชนสังคมไทย

องค์กรเครือข่ายที่ประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกสภาประชาชนสังคมไทยต้องยื่นความจำนงสมัคร เมื่อผ่านการพิจารณารับรองจากที่ประชุมคณะกรรมการบริหารกิจการสภาแล้ว จึงมีสถานภาพการเป็นสมาชิกโดยสมบูรณ์ สำนักงานเลขานุการสภาจะเป็นผู้ออกบัตรสมาชิกให้อย่างเป็นทางการพร้อมระบุรายละเอียดวาระการเป็นสมาชิก

องค์กรสมาชิกสภาประชาชนสังคม มีหน้าที่เสนอรายชื่อผู้แทนเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมสามัญ การประชุมวิสามัญ และกิจกรรมอื่นๆของสภาประชาชนสังคมไทยโดยพร้อมเพียงสมาชิกภาพขององค์กรเครือข่ายสิ้นสุดเมื่อ

- (1) องค์กรนั้นหมดสภาพความเป็นนิติบุคคลหรือการขาดการรองรับของกฎหมาย
- (2) สิ้นสุดวาระ 4 ปี ตามเกณฑ์ทั่วไป และไม่ได้มีการแจ้งความจำนงที่จะต่ออายุ
- (3) องค์กรประสงค์จะลาออก
- (4) คณะกรรมการบริหารกิจการสภามีมติเป็นเอกฉันท์ให้เพิกถอน
- (5) ที่ประชุมสภามีมติมากกว่า 2 ใน 3 ให้เพิกถอน

คณะกรรมการบริหารกิจการสภา

1. คณะกรรมการบริหารกิจการสภา เป็นกลไกที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมสามัญประจำปี เพื่อให้ทำหน้าที่กำกับดูแลสำนักงานเลขานุการสภาและกิจการด้านต่างๆของสภา ประกอบด้วยผู้แทนองค์กรสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจากที่ประชุมสภา จำนวนไม่เกิน 21 คน
2. ให้คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับเลือกตั้ง คณะกรรมการจะออกจากตำแหน่งทั้งคณะเมื่อถึงคราวออกตามวาระ หรือออกจากตำแหน่งเป็นรายบุคคลเมื่อที่ประชุมใหญ่สามัญสมาชิกลงมติให้ออกเพราะมีการกระทำอันเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยมติข้อนี้ต้องมีคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกสามัญที่เข้าร่วมประชุม

คณะกรรมการบริหารกิจการสภา

อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ วางนโยบายและดำเนินกิจกรรมตาม วัตถุประสงค์และข้อบังคับ รวมทั้งให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

1. ออกระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง และข้อกำหนด เกี่ยวกับการบัญชี การเงิน การพัสดุ ยานพาหนะ สถานที่ และการอื่นๆ เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์
2. ออกระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานคณะกรรมการสาขา คณะกรรมการเฉพาะกิจและ อนุกรรมการ
3. ออกระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับพนักงาน พนักงานสัมพันธ์ การบรรจุแต่งตั้งและถอด ถอน วินัยและการลงโทษพนักงาน อัตราเงินเดือนและเงินอื่นๆ รวมตลอดถึงการ สงเคราะห์และสวัสดิการ การส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาพนักงาน
4. พิจารณาและดำเนินการตามข้อเสนอของสมาชิกเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ภายใต้ วัตถุประสงค์และข้อบังคับ
5. ปฏิบัติการอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

การประชุมสภาประชาสังคมไทย

การประชุมสามัญ

เป็นการประชุมใหญ่ประจำปีของผู้แทนองค์กรสมาชิกสภา ซึ่งองค์ประชุมประกอบด้วยผู้แทนองค์กรสมาชิกตามจำนวนที่เข้าร่วมประชุมจริงแต่ไม่เกิน 1 คนต่อ 1 องค์กร ระเบียบวาระและระยะเวลาในการประชุมเป็นไปตามที่คณะกรรมการบริหารกิจการสภาเป็นผู้กำหนด ซึ่งสมาชิกสามารถเสนอประเด็นหรือวาระเพื่อทราบหรือเพื่อพิจารณาได้โดยผ่านคณะกรรมการบริหารกิจการสภา

การประชุมวิสามัญ

เป็นการประชุมสภาประชาสังคมไทยตามความจำเป็นของสถานการณ์บ้านเมืองและสถานการณ์งานพัฒนา ซึ่งคณะกรรมการบริหารกิจการสภาหรือสมาชิกอย่างน้อย 10 องค์กร สามารถเข้าชื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกิจการสภาเพื่อจะมีการเรียกประชุมวิสามัญได้

สำนักงานเลขานุการสภา ประชาสังคมไทย

- สำนักงานเลขานุการสภาประชาสังคมไทย

เพื่อให้มีหน่วยงานเลขานุการสำหรับสภาประชาสังคมไทย ที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมั่นคง ให้จัดตั้งเป็นนิติบุคคลขึ้นในนาม “สมาคมสภาประชาสังคมไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการนี้ และมีคณะกรรมการบริหารกิจการสภาเป็นคณะกรรมการสมาคมอีกสถานะหนึ่ง

- การรับเงินสนับสนุน

1. ค่าสมาชิก
2. เงินอุดหนุน
3. เงินช่วยเหลือ
4. เงินบริจาคทั่วไป
5. ดอกผลและรายได้อื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

1. รัฐบาลควรเห็นคุณค่าและมีนโยบายสนับสนุนบทบาทของกลไกในลักษณะเช่นนี้ ในการเป็นส่วน การพัฒนาประเทศและชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ตามแนวทาง SDGs17 แห่งสหประชาชาติ (Partnership for the Goals)
2. รัฐไม่อาจคาดหวังในการสั่งการโดยใช้อำนาจ หากต้องใช้วิธีการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และโน้มน้าวใจซึ่งกันและกัน ด้วยท่าทีของความเป็นประชาธิปไตย (Deliberative Democracy)
3. ด้วยความเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระ ควรเปิดโอกาสให้กับกลุ่มองค์กรที่มีความเห็นต่างจากภาครัฐ ได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมพัฒนาอย่างกว้างขวางมากขึ้น รัฐบาลควรมีวิสัยทัศน์และมุมมองที่กว้าง และจัดให้มีระบบส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการทำงานขององค์กรตัวแทนของภาคประชาสังคม เช่นนี้ควรเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง ทั้งในด้านนโยบาย กลไก และทรัพยากร
4. งบประมาณในระบบปกติของทางราชการไม่มีความยืดหยุ่นพอสำหรับการทำงานกับภาคประชาชน ควรมีการบริหารจัดการในรูปแบบกองทุน รัฐบาลควรออกแบบองค์กรและกลไกสนับสนุนที่มีความ เหมาะสมและมีศักยภาพแท้จริง

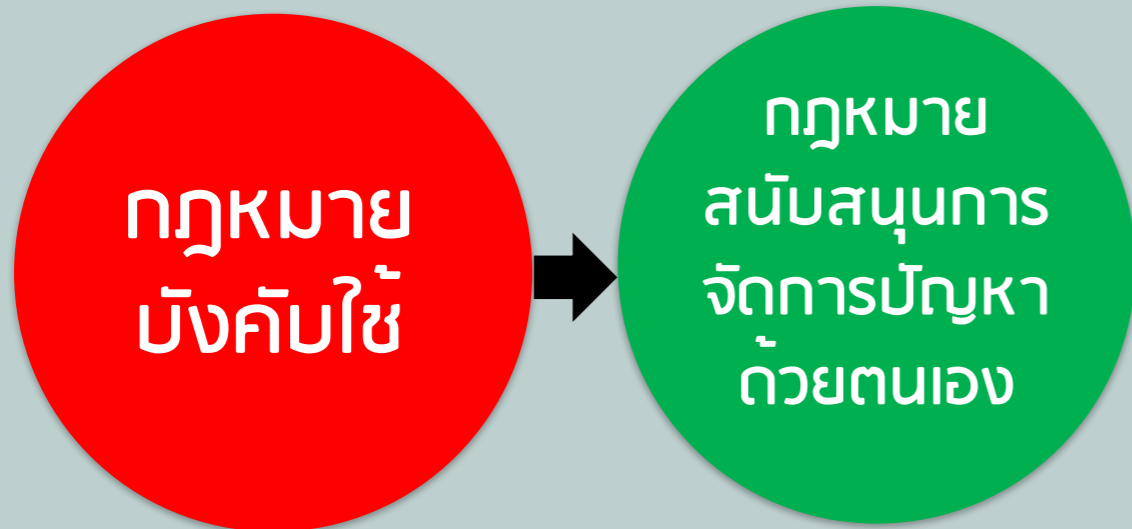
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะต่อรัฐสภา

ประชาธิปไตย
ธรรมาภิบาล
ประชาสังคม

1 หากมองอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงจะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และประชาสังคม เป็นทั้ง "ร่าง" และ "เงา" ของกันและกัน จึงควรที่รัฐสภาจะได้ตระหนักถึงความสำคัญของทั้งสามเรื่องนี้ในทุกขั้นตอนและกระบวนการทำงานทางนิติบัญญัติ

2 รัฐสภาควรปรับแนวคิดการออกกฎหมาย จากเดิม "กฎหมายเป็นเครื่องมือของรัฐในการบังคับใช้กับประชาชน" มาสู่การเป็นกฎหมายในเชิงส่งเสริม โดยมีแนวคิดของกฎหมายว่า "กฎหมายเป็นเครื่องมือของสังคมในการสนับสนุนการจัดการปัญหาด้วยตนเอง" ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและบทบาทของภาคประชาสังคม

3 รัฐสภาควรให้ความสำคัญต่อกระแสแนวคิดกฎหมายเชิงส่งเสริม ในการพิจารณากฎหมายทุกฉบับอย่างรอบคอบรอบด้านและให้มีลักษณะที่ก้าวหน้า-สร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่เดิม และการออกกฎหมายใหม่ๆ

กระแสแนวคิด
กฎหมายเชิงส่งเสริม

ซึ่งกลไกภาคประชาสังคม โดยเฉพาะสภาประชาสังคมไทย จะเป็นกลไกที่รัฐสภาสามารถทำงานร่วมแบบพันธมิตรได้

ข้อมูลผู้ประสาน
ส่งข้อมูลเครือข่าย
องค์กรประชาสังคม ได้ที่
CSDI.thailand@gmail.com

ปาณิต วรพงศ์พิบูลย์(ปาล์ม)
095-947-6363